

V I Lenin

Den proletära revolutionens militärprogram

Bland de revolutionära socialdemokraterna i Nederländerna, Skandinavien och Schweiz, vilka bekämpar socialchauvinisternas lögn om "fosterlandsförsvar" i det nuvarande imperialistiska kriget, höjs röster för att man borde ersätta den gamla punkten i det socialdemokratiska minimiprogrammet – "milis" eller "folkbeväpning" med en ny punkt – "avväpning". Jugend-Internationale inledde diskussionen i denna fråga och publicerade i nr 3 en redaktionell artikel till förmån för avväpning. I R Grimms senaste teser" finner vi tyvärr också en eftergift åt idén om "avväpning". Diskussionerna har tagits upp i tidskrifterna Neues Leben och Vorbote.

Låt oss se närmare på den ståndpunkt, som förespråkarna för avväpning intar.

I

Huvudargumentet går ut på att avväpningskravet är det klaraste, mest bestämda och mest konsekventa uttrycket för kampen mot all militarism och mot varje krig.

Men i detta huvudargument ligger just den grundläggande villfarelsen hos avväpningsanshängare. Socialisterna kan inte vara mot varje krig utan att upphöra att vara socialister.

För det första har socialisterna aldrig varit och kan aldrig bli motståndare till revolutionära krig. De "stora" imperialistiska makternas bourgeoisi har blivit alltigenom reaktionär, och det krig som denna bourgeoisi nu för anser vi vara ett reaktionärt, brottsligt slavägarkrig. Hur förhåller det sig då med ett krig mot denna bourgeoisi? Exempelvis ett krig, som av denna bourgeoisi förtryckta och beroende folk eller koloniala folk utkämpar för sin frigörelse? I de teser som antagits av gruppen Internationale läser vi i paragraf 5: "Under den tygellösa imperialismens era kan det inte längre finnas några nationella krig." Detta är uppenbart oriktigt.

Det tjugonde seklets historia – detta "den tygellösa imperialismens" sekel – är fylld av kolonialkrig. Men det som vi européer, de imperialistiska förtryckarna av de flesta folk i världen, med vår inrotade nedriga europeiska chauvinism kallar "kolonialkrig", det är ofta nationella krig eller nationella uppror av dessa förtryckta folk. Ett av imperialismens huvuddrag är just att den påskyndar kapitalismens utveckling i de mest efterblivna länderna och därmed vidgar och skärper kampen mot det nationella förtrycket. Detta är ett faktum. Och därav följer oundvikligt, att imperialismen ofta måste ge upphov till nationella krig. Junius, som i sin broschyr försvarar de nämnda "teserna", säger att varje nationellt krig mot någon av de imperialistiska stormakterna under den imperialistiska epoken leder till att en annan, med den första konkurrerande och likaså imperialistisk stormakt ingriper, och att sålunda varje nationellt krig förvandlas till ett imperialistiskt. Men också detta argument är felaktigt. Det kan vara så, men det är inte alltid så. Många kolonialkrig under åren 1900-14 följde inte denna väg. Och det vore helt enkelt löjligt om vi t ex förklarade, att det efter det nuvarande kriget, ifall det slutar med ytterlig utmattning av de krigförande länderna, "inte kan" bli "några som helst" nationella, progressiva, revolutionära krig, som exempelvis Kina i förbund med Indien, Persien, Siam osv skulle föra mot stormakterna.

Att förneka all möjlighet av nationella krig under imperialismen är teoretiskt oriktigt, historiskt sett uppenbart felaktigt och i praktiken liktydigt med den europeiska chauvinismen: vi som tillhör nationer, vilka förtrycker hundratals miljoner människor i Europa, Afrika, Asien etc, måste förklara för de förtryckta folken att det är "omöjligt" för dem att föra krig mot "våra" nationer!

För det andra är inbördeskrigen också krig. Den som erkänner klasskampen kan inte annat än erkänna inbördeskrigen, som i varje klassamhälle utgör den naturliga och under vissa omständigheter oundvikliga fortsättningen, utvecklingen och skärpningen av klasskampen. Alla stora revolutioner bekräftar detta. Att förneka inbördeskrigen eller glömma bort dem vore detsamma som att förfalla till extrem opportunistisk och att förneka den socialistiska revolutionen.

För det tredje eliminerar socialismens seger i ett land ingalunda med en gång alla krig överhuvudtaget. Tvärtom, den förutsätter dem. Kapitalismen utvecklas ytterst olikmässigt i skilda länder. Annorlunda kan det inte heller vara under varuproduktionen. Härav följer den obestridliga slutsatsen, att socialismen inte kan segra samtidigt *i alla* länder. Den kommer först att segra i ett eller i några länder, medan de övriga för en viss tid kommer att förbli borgerliga eller preborgerliga. Detta måste utlösa inte bara friktioner utan också en direkt strävan av bourgeoisin i andra länder att krossa den socialistiska statens segerrika proletariat. I sådana fall skulle ett krig från vår sida vara legitimt och rättvist. Det skulle vara ett krig för socialismen, för att befria andra folk från bourgeoisin. Engels hade alldeles rätt då han i sitt brev till Kautsky den 12 september 1882 direkt medgav möjligheten för en socialism *som redan segrat* att föra "försvarskrig". Vad han avsåg var just det segerrika proletariats försvar mot bourgeoisin i andra länder.

Först sedan vi störtat, slutgiltigt besekrat och exproprierat bourgeoisin i hela världen, och inte endast i ett land, kommer krigen att bli omöjliga. Och ur vetenskaplig synpunkt skulle det vara absolut oriktigt och absolut revolutionärt, om vi kringgick eller skymde undan just det allra viktigaste: krossandet av bourgeoisins motstånd, som är den svåraste uppgiften och den som kräver mest kamp under *övergången* till socialismen. "Sociala" präster och opportunisterna är alltid redo att drömma om en framtida fredlig socialism, men vad som skiljer dem från de revolutionära socialdemokraterna är just det, att de inte vill tänka på och reflektera över den förbittrade klasskamp och de klasskrig, som är nödvändiga för att denna sköna framtid skall nås.

Vi får inte låta oss vilseledas av ord. Begreppet "fosterlandsförsvar" är exempelvis förhatligt för många, därför att de öppna opportunisterna och kautskyanerna använder det för att kamouflera och överskylla bourgeoisins lögn i det *nuvarande* rövarkriget. Det är ett faktum. Men därav följer inte, att vi får glömma bort att tänka över de politiska parollernas betydelse. Att erkänna "fosterlandsförsvaret" i detta krig är detsamma som att anse det vara ett "rättvist" krig, motsvarande proletariats intressen och ingenting, absolut ingenting annat – ty invasion är inte utesluten i något krig. Det vore helt enkelt dumt att förneka "fosterlandsförsvaret" *för* de förtryckta folkens del i deras krig mot de imperialistiska stormakterna eller för det segerrika proletariats del i *dess* krig mot någon Galliffet i en borgerlig stat.

Teoretiskt sett vore det alldeles felaktigt att glömma, att varje krig endast är en fortsättning på politiken med andra medel; det nuvarande imperialistiska kriget utgör fortsättningen på den imperialistiska politik som bedrivits av två stormaktsgrupper, och samtliga förhållanden under imperialismens epok har gett upphov till och underblåst denna politik. Men denna epok måste också nödvändigtvis ge upphov till och underblåsa en politik, som innebär kamp mot nationellt förtryck och proletariats kamp mot bourgeoisin, och därför också möjligheten och oundvikligheten av för det första revolutionära nationella uppror och krig, för det andra proletära krig och uppror *mot* bourgeoisin och för det tredje en förening av de båda slagen av revolutionära krig etc.

II

Härtill kommer dessutom följande allmänna synpunkt.

En förtryckt klass, som inte strävar efter att lära sig använda vapen och att skaffa sig vapen, förtjänar endast att bli behandlad som slavar. Om vi inte vill bli borgerliga pacifister eller opportunisterna, så kan vi ju inte glömma att vi lever i ett klassamhälle och att det inte finns och inte kan finnas någon väg därur annat än genom klasskamp. I varje klassamhälle – vare sig det är baserat på slaveri, livegenskap eller, såsom nu är fallet, på lönarbete – är den förtryckande klassen beväpnad. Inte endast den nutida stående hären utan också den nutida milisen innebär – även i de mest demokratiska borgerliga republikerna, exempelvis Schweiz – att bourgeoisin är beväpnad mot proletariatet. Detta är en så elementär sanning, att man knappast behöver dröja vid den. Det räcker med att erinra om hur militär sätts in mot strejkande i alla kapitalistiska länder.

Bourgeoisins beväpning mot proletariatet är ett av de största, mest fundamentala och viktigaste sakförhållandena i det moderna kapitalistiska samhället. Och inför detta faktum föreslår man de revolutionära socialdemokraterna att ställa ”krav” på ”avväpning”! Det vore liktydigt med att fullständigt frångå klasskampens ståndpunkt, att uppge varje tanke på revolution. Vår paroll måste vara: proletariatets beväpning i syfte att besegra, expropriera och avvärja bourgeoisin. Detta är den enda möjliga taktiken för den revolutionära klassen, en taktik som framgår av den kapitalistiska militarismens hela *objektiva utveckling* och som dikteras av denna utveckling. Först *sedan* proletariatet har avvärjat bourgeoisin kan det, utan att svika sin världshistoriska uppgift, kasta alla vapen överhuvudtaget på sophögen. Och det kommer proletariatet förvisso att göra, men *först då detta skett, ingalunda tidigare*.

Medan det nuvarande kriget hos de reaktionära kristliga socialisterna och de gråtmilda småborgarna väcker endast fruktan och skräck, *endast* avsky för allt vapenbruk, för blodsutgjutelse, död osv, så måste vi säga: det kapitalistiska samhället har varit och är alltjämt en *ändlös skräck*. Och om detta det mest reaktionära av alla krig nu förbereder *en ända med förskräckelse* för detta samhälle, så har vi ingen anledning att bli förtvivlade. Men vid en tid, då alla kan se att bourgeoisin själv banar väg för det enda legitima och revolutionära kriget, nämligen inbördeskriget mot den imperialistiska bourgeoisin, är ”kravet” på avvärjning, rättare sagt drömmen om avvärjning, till sin objektiva betydelse ingenting annat än en yttring av just förtvivlan.

Den som säger att detta är en från livet lösryckt teori skall vi erinra om två världshistoriska fakta: dels trusternas och det kvinnliga fabriksarbetets roll, dels kommunen 1871 och decemberupproret i Ryssland 1905.

Det är bourgeoisins sak att främja trusterna, driva barn och kvinnor till fabrikena, plåga dem där, korrumpera dem och döma dem till ytterligt elände. Vi ”kräver” inte en sådan utveckling, vi ”stöder” den inte – vi bekämpar den. Men hur kämpar vi? Vi vet att trusterna och kvinnornas arbete i industrin är progressiva. Vi vill inte gå tillbaka till hantverket, till den förmonopolistiska kapitalismen, till kvinnornas hemarbete. Framåt via trusterna etc och vidare från dem till socialismen!

Detta resonemang kan, med vederbörliga ändringar, tillämpas också på den nuvarande militariseringen av folket. I dag militariserar den imperialistiska bourgeoisin inte bara alla vuxna män utan också ungdomen. I morgon börjar den kanske militarisera kvinnorna. Till detta bör vi säga: Så mycket bättre! Snabbare framåt! Ju snabbare det går, dess närmare kommer vi det väpnade upproret mot kapitalismen. Hur kan socialdemokrater låta skrämman sig av ungdomens militarisering osv, om de inte glömt Pariskommunens exempel? Detta är inte någon ”från livet lösryckt teori”, det är ingen dröm utan ett faktum. Och det skulle sannerligen vara mycket illa om socialdemokrater, tvärtemot alla ekonomiska och politiska

fakta, började tvivla på att den imperialistiska epoken och de imperialistiska krigen oundvikligt måste leda till att sådana fakta upprepas.

En borgerlig iakttagare av Pariskommunen skrev i maj 1871 i en engelsk tidning: ”Om den franska nationen bestod enbart av kvinnor, vilken fruktansvärd nation den skulle vara!” Kvinnor och även barn från 13 år kämpade under kommunens tid sida vid sida med männen. Annorlunda kan det inte heller bli i de kommande striderna för att störta bourgeoisin. De proletära kvinnorna kommer inte att passivt åse, hur den välbeväpnade bourgeoisin skjuter ned illa beväpnade eller obehäpnade arbetare. De kommer att gripa till vapen, såsom de gjorde 1871, och från de kuschade nationerna av idag – rättare sagt, från den nutida arbetarrörelsen, som är mera desorganiserad av opportunisterna än av regeringarna – kommer det utan tvivel, förr eller senare men absolut säkert, att växa fram ett internationellt förbund mellan det revolutionära proletariatets ”fruktansvärda nationer”.

Militariseringen genomsyrar nu hela samhällslivet. Imperialismen är en förbittrad kamp mellan stormakterna för uppdelning och omfördelning av världen – därför måste den oundvikligt leda till ytterligare militarisering i alla länder, även i de neutrala och i de små länderna. Vad kommer då de proletära kvinnorna att göra mot detta? Endast förbanna varje krig och allt militärt, endast kräva avväpning? Kvinnorna från en förtryckt klass, som verkligen är revolutionär, kommer aldrig att finna sig i att spela en så skamlig roll. De kommer att säga till sina söner: ”Du blir snart vuxen och man ger dig ett gevär. Ta det och lär dig att sköta det militära väl. Proletärerna behöver detta vetande – inte för att skjuta på dina bröder, arbetarna i andra länder, såsom man gör i det nuvarande kriget och som förrädarna mot socialismen råder dig att göra, utan för att kämpa mot bourgeoisin i sitt eget land, för att göra slut på utsugningen, fattigdomen och kriget, och det inte genom fromma önskningar utan genom att besegra bourgeoisin och avväpna den.”

Om man avstår från att bedriva en sådan propaganda, och just en sådan propaganda i samband med det nuvarande kriget, så är det bäst att sluta upp med att bruka stora ord om den internationella revolutionära socialdemokratien, om den socialistiska revolutionen och om krig mot kriget.

III

Förespråkarna för avväpning går emot programpunkten om ”folkbeväpning” bl a därför, att detta krav som de påstår lättare skulle leda till eftergifter åt opportunisten. Vi har ovan granskat det viktigaste, nämligen avväpningsförhållande till klasskampen och till den sociala revolutionen. Vi skall nu undersöka frågan om förhållandet mellan avväpningskravet och opportunisten. En av de viktigaste orsakerna till att detta krav är oantagbart är just, att detta krav och de illusioner det väcker oundvikligen försvagar och mattar vår kamp mot opportunisten.

Denna kamp är utan tvivel den viktigaste aktuella fråga, som internationalsen står inför. En kamp mot imperialismen, som inte är ouplösligt förbunden med kamp mot opportunisten, är en tom fras eller ett bedrägeri. En av Zimmerwalds och Kienthals huvudbrister, en av huvudorsakerna till att dessa groddar till Tredje internationalsen eventuellt kan sluta i fiasko, är just att frågan om kampen mot opportunisten inte ens tagits upp öppet och än mindre avgjorts i den meningen, att man skulle ha fastställt nödvändigheten av att bryta med opportunisterna. Opportunisten har – för en tid – segrat inom den europeiska arbetarrörelsen. I alla de största länderna har två huvudschatteringar av opportunisten utformats: för det första den öppna, cyniska och därför mindre farliga socialimperialismen, som representeras av herrarna Plechanov, Scheidemann, Legien, Albert Thomas och Sembat, Vandervelde, Hyndman, Henderson m fl. För det andra den maskerade, kautskyanska opportunisten: Kautsky – Haase

och Socialdemokratiska arbetsgruppen i Tyskland; Longuet, Pressemanne, Mayeras m fl i Frankrike; Ramsay MacDonald m fl ledare för Oavhängiga arbetarpartiet i Storbritannien, Martov, Tjcheidze m fl i Ryssland; Treves och andra s k vänsterreformister i Italien.

Den ohöljda opportunisten går öppet och direkt mot revolutionen och mot i uppkomst stadda revolutionära rörelser och utbrott och den står i öppet förbund med regeringarna, även om detta förbund antar olika former: från accepterande av ministerposter till deltagande i krigsindustrikommittéerna (i Ryssland). De maskerade opportunisterna, kautskyanerna, är mycket skadligare och farligare för arbetarrörelsen, emedan de döljer sitt försvar av ett förbund med de förstnämnda under en täckmantel av vackert klingande pseudomarxistiska slagord och pacifistiska paroller. Kampen mot båda dessa former av den dominerande opportunisten måste föras på den proletära politikens alla områden: parlamentarismen, fackföreningarna, strejkerna, militärfrågorna etc. Det viktigaste särdraget hos *båda* dessa former av den dominerande opportunisten är, att den konkreta frågan om *förbindelsen mellan det nuvarande kriget och revolutionen samt andra av revolutionens konkreta frågor* tigs ihjäl, skyls över eller behandlas med ett öga på polisförbudet. Och detta görs trots att man före kriget både inofficiellt och i Baselmanifestet officiellt otaliga gånger påvisat förbindelsen mellan just *detta* kommande krig och den proletära revolutionen. Men den viktigaste bristen hos kravet på avväpning är just att alla konkreta frågor om revolutionen här kringgås. Eller är det så, att avvägningens förkämpar går in för en alldeles ny form av obehäpnad revolution?

Vidare. Vi är inte alls mot kampen för reformer. Vi vill inte ignorera den sorgliga möjligheten att mänskligheten – i värsta fall – kommer att genomgå ett andra imperialistiskt krig, ifall inte revolutionen, trots de många utbrotten av massoroligheter och massmissnöje och trots våra bemödanden, växer fram ur det nuvarande kriget. Vi är anhängare av ett reformprogram, som också måste vara riktat mot opportunisterna. Opportunisterna skulle bara bli glada, om vi överlämnade kampen för reformer åt dem ensamma och själva flydde från den sorgliga verkligheten och sökte räddning i något slags hägrande ”avväpning”. ”Avväpningen” är just en flykt från den tråkiga verkligheten men alls inte någon kamp mot den.

I ett sådant program skulle vi säga ungefär så: ”Parollen om och erkännandet av fosterlandsförsvaret i det imperialistiska kriget 1914-16 är endast ett sätt att korrumpera arbetarrörelsen med en borgerlig lögn.” Ett sådant konkret svar på konkreta frågor skulle vara teoretiskt riktigare och mycket nyttigare för proletariatet samt mycket olidigare för opportunisterna än kravet på avväpning och uppgivandet av ”varje” fosterlandsförsvaret. Och vi skulle kunna tillägga: ”Bourgeoisin i alla imperialistiska stormakter – Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Österrike, Ryssland, Italien, Japan, Förenta staterna – har blivit så reaktionär och genompyrd av strävan efter världsherravälde, att *varje* krig som förs av *bourgeoisin i dessa länder* endast kan vara reaktionärt. Proletariatet måste inte endast vara emot varje sådant krig, det måste också önska nederlag för ‘sin’ regering i sådana krig och utnyttja det för ett revolutionärt uppror, ifall ett uppror för att förhindra kriget misslyckas.”

Beträffande milisen skulle vi säga: vi är inte för en borgerlig utan endast för en proletär milis. Därför – ”inte en styver och inte en man” till den stående hären men inte heller till den borgerliga milisen ens i sådana länder som Förenta staterna eller Schweiz, Norge etc. Detta så mycket mer som vi ser att milisen i de friaste republikanska länderna (t ex Schweiz) allt mera preussificeras, vilket särskilt var fallet 1907 och 1911, och prostitueras genom att den sätts in mot strejkande. Vi kan kräva folkvalda officerare, kräva att all militärjustis avskaffas samt lika rättigheter för utländska och infödda arbetare (en punkt som är särskilt viktig för de imperialistiska stater, som i likhet med Schweiz i allt större omfattning och allt fräckare utsuger främmande arbetare och gör dem rättslösa); vidare rätt för exempelvis varje hundratal

invånare i ett givet land att bilda fria föreningar för militär utbildning med fria val av instruktörer, som avlönas på statens bekostnad etc. Endast under sådana förhållanden skulle proletariatet kunna erhålla militär utbildning verkligen för *sin egen räkning* och inte för sina slavägare; och proletariatets intressen kräver ovillkorligen en sådan utbildning. Den ryska revolutionen har bevisat, att varje framgång för den revolutionära rörelsen, även en partiell framgång, exempelvis erövring av en viss stad, ett visst fabrikkssamhälle, en viss del av armén – ofrånkomligt *tvingar* det segerrika proletariatet att förverkliga just ett sådant program.

Slutligen är det självklart, att opportunisten inte enbart kan bekämpas med program; den kan bekämpas endast genom en oavlätlig övervakning över att programmen verkligen omsätts i handling. Det största och mest ödesdigra fel som den bankruttrade Andra internationalen begick var, att ord och handling gick isär hos den, att det uppammades en vana till hyckleri och cyniskt revolutionärt frastuggeri (se Kautsky & Co:s nuvarande inställning till Baselmanifestet). Avväpningen såsom en social idé dvs en idé, som föds av vissa sociala förhållandena och kan påverka en viss social miljö och inte förblir ett personligt hugskott – har uppenbarligen sitt ursprung i de säregna, exceptionellt ”lugna” levnadsförhållanden som råder i enskilda småstater, vilka under ganska lång tid stått vid sidan om krigens blodiga stråkväg genom världen och hoppas alltjämt få stå på sidan. För att övertyga sig härom behöver man bara begrunda exempelvis de norska avvärningsanhängarnas argumentering: ”Vi är ett litet land”, säger de, ”vi har en liten armé och vi kan ingenting göra mot stormakterna [och därför inte heller hindra att de med våld dras in i ett imperialistiskt *förbund* med den ena eller andra stormaktsgruppen]... Vi vill leva i lugn i vår avlägsna vrå och fortsätta att bedriva vår kråkvinkelpolitik, kräva avvärning, obligatoriska skiljedomstolar, permanent neutralitet etc.” (”Permanent” efter belgiskt mönster, inte sant?)

Småstaternas futtiga strävan efter att stå vid sidan om, den småborgerliga önskan att hålla sig så långt borta som möjligt från världshistoriens stora drabbningar, att utnyttja sin relativa monopolställning för att hålla sig kvar i förbenad passivitet – det är de *objektiva* sociala förhållanden, som kan trygga avvärningsidén en viss framgång och en viss spridning i en del småstater. Denna strävan är givetvis reaktionär och vilar helt på illusioner, ty imperialismen drar på ett eller annat sätt in småstaterna i världshushållningens och världspolitikens strömvirvel.

I Schweiz t ex föreskriver den imperialistiska omgivningen objektivt *två* linjer för arbetarrörelsen: opportunisterna bemödar sig i förbund med bourgeoisin att göra Schweiz till ett republikansk-demokratiskt monopolförbund i syfte att dra vinst av turisterna från den imperialistiska bourgeoisin och att utnyttja denna ”lugna” monopolställning så fördelaktigt och så lugnt som möjligt.

De verkliga socialdemokraterna i Schweiz bemödar sig att utnyttja landets relativa frihet och dess ”internationella” läge för att hjälpa det nära förbundet mellan de revolutionära elementen inom Europas arbetarpartier att segra. Schweiz har, gudskelov, inget ”eget självständigt” språk utan tre världsspråk, och just de som talas i de angränsande krigförande länderna.

Om de 20 000 medlemmarna i det schweiziska partiet varje vecka inbetalade två centime som ett slags ”extra krigsskatt”, skulle vi få 20 000 franc per år, en summa som vore mer än tillräcklig för att trots generalstabernas förbud kunna periodiskt trycka på tre språk och sprida bland de krigförande ländernas arbetare och soldater allt det, som innehåller sanningen om den begynnande förbittringen bland arbetarna, om deras förbrödning i skyttegravarna, deras förhoppningar om att få använda sina vapen på revolutionärt sätt mot den imperialistiska bourgeoisin i deras ”egna” länder osv.

Allt detta är ingenting nytt. Det är just vad som görs av de bästa tidningarna, såsom La Sentinelle, Volksrecht och Berner Tagwacht, fastän tyvärr i otillräcklig omfattning. Endast genom en sådan verksamhet kan det utmärkta beslut, som fattades på partikongressen i Aarau, bli någonting mera än blott och bart ett utmärkt beslut.

Den fråga som nu intresserar oss är: överensstämmer kravet på avväpning med den revolutionära strömningen bland de schweiziska socialdemokraterna? Uppenbarligen inte. Objektivt taget är "avväpningen" ett i högsta grad nationellt, ett specifikt nationellt program som lanseras av små stater, men ingalunda ett internationalistiskt program för den internationalistiska, revolutionära socialdemokratin.

Skrivet på tyska i september 1916

Publicerat ffg i *Jugend-Internationale* nr 9 och 10, september och oktober 1917

Ffg publicerat på ryska i 2:a och 3:e utgåvan av V I Lenins *Samlade verk*, b XIX

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 30, s 131-143